

Előszó

Foreword

„A hétköznapi emberek számára a vidék nem jelent elszigeteltséget.”

A vidék, illetve a vidékiség témája az elmúlt években felértékelődő és átértékelődő ívet ír le a társadalmi diskurzusokban, nem csak Magyarországon.

Az elmúlt évtizedekben a város és vidék viszonyrendszere jelentős változásokon ment keresztül, amelyek nemcsak az életmódra, a demográfiai viszonyokra, hanem a gazdaságra, a lokális és globális társadalmakra is hatással voltak. A globalizáció, a technológiai fejlődés, a fenntarthatóság kérdései, a Covid-19 és az urbanizációs trendek jelentős hatással bírtak és bírnak a vidéki közösségekre, új kihívásokat és lehetőségeket teremtve számukra.

A vidék, illetve a vidékiség kutatásának nagy hagyományai vannak Magyarországon és a Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítványánál is, bár ennek ellenére nem könnyű definiálni a fogalmat. A lehatárolási próbálkozások közül azokat érezzük szerencsésnek, amelyek a kulturális, gazdasági, ökológiai, demográfiai és életmódbeli tényezőket együttesen veszik figyelembe. Ezek a megközelítések láttatni engedik azt, hogy a vidék sokszínű, interdiszciplináris, multidimenzionális, multifunkcionális; a társadalmi-gazdasági-ökológia alkotóelemek és tevékenységek interakciója, dinamikus rendszere.

A vidékiség fogalmánál erősebben csak a percepciója változott meg az elmúlt években. Más kutatásokból tudjuk, hogy a magyar mezőgazdasági termékekről, a gazdák és gazdálkodók helyzetéről, a vidéki életmódról változik a lakossági percepció, változnak a diskurzuselemek. Úgy tűnik, hogy a korábban elmaradott vidékkel szemben létezik egy élhető vidéki élet, mely nem jelent elszigeteltséget a világtól, sokkal inkább azt jelenti, hogy vannak hagyományok, melyeket ápolunk és fenntartunk; hogy megválaszthatjuk az optimális lakóterületet; hogy az állattartásnak és

földművelésnek presztízse lehet; vagy hogy vidéken is elérhetőbb már a munkalehetőségek szélesebb választéka.

Folyóiratunk aktuális száma a vidék fogalmának sokszínűségét visszaadva komplex módon mutat be olyan mélyreható kutatásokat és elemzéseket, amelyek a vidéki élet és társadalmi szerkezetek változásaira, az urbanizáció hatásaira, a vidéki közösségek sokszínűségére és vidéki élet gazdasági, kulturális és építészeti jellegzetességeire fókuszál.

Elsőként Ragadics Tamástól, a Pécsi Tudományegyetem adjunktusától olvashatunk a helyi közösségekről a magyarországi vidék településeiben. A szerző antropológiai szempontból közelíti meg a vidéktémát, és arra tesz kísérletet, hogy áttekintést adjon a falusi közösség fogalmának értelmezésére, mindezt két baranyai aprófalú példáján keresztül.

Rigó Róbert a magyar tanyarendszer történeti és gazdasági szerepét veszi górcső alá. A Károli Gáspár Református Egyetem Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa fő kutatási területéhez híven a vidéki életformák változásait mutatja be, kiemelve a tanyák hagyományos és modernkori jelentőségét.

Kocsis János Balázs városkutató a városkörnyéki területek dinamikus változásait, kiemelten a budapesti metropolisz térség kialakulását vizsgálja 1980 és 2020 között. Az urbanizációs folyamatokat vizsgálva rávilágít arra, hogy a szocializmus utolsó évtizede óta a magyarországi nagyvárosok körül fekvő települések társadalmi és gazdasága jelentős átalakuláson ment keresztül. Ahogyan a szerző fogalmaz: „a települések egy részében a helyi identitás erősödésével, vagy új identitás kialakulásával sikeres közösségek jöttek létre, a rosszabb helyzetűek egy része atomizálódó helyi társadalommal szembesül”.

Stefkovics Ádám és Orbán Ferenc, a Századvég Politikai Kutatóintézetének kutatói a nagyváros környéki agglomerációs területek társadalmi és politikai jellemzőit elemzik. Kutatásuk az agglomerációs települések speciális politikai karakterét veszi górcső alá, így a tanulmány kiemelten fontos a városiasodás és vidékfejlesztés kapcsolatának megértésében, a törésvonalak és így a pártválasztás feltérképezésében.

A következőkben egy recenziót olvashatunk Lupfer-Juhász Eszter etnográfus, történelem és állampolgári ismeretek és hon- és népismereti szakos tanártól, aki a vidéki építészet örökségei közül a kockaház egyedi aspektusaira összpontosít.

Lapszámunkat Gyorgyovich Miklós műhelytanulmányával zárjuk, aki a 2022-es népszámlálás felekezeti hovatartozásmérését vizsgálja. A műhelytanulmány szerzője a népszámlálási adatok figyelembevételével tesz kísérletet a 2022-es eredmények értelmezésére, majd arra, hogy feltárja a válaszmegtagadás módszertani, valamint társadalmi okait.

A különböző szakterületekről érkező tanulmányok új perspektívákat nyújtanak a vidéki élet és fejlődés megértéséhez, rávilágítva a vidéki közösségek változásaira, kihívásaira és lehetőségeire. Reméljük, hogy olvasóink számára érdekes és tájékoztató olvasmányt nyújtunk.

dr. Pillók Péter
szerkesztő